

Natuurvriendelijk tuinieren in eigen tuin

Uit de serie

Groenwandelingen in Gouda

3

Natuurvriendelijk tuinieren in eigen tuin

Uit de serie
Groenwandelingen in Gouda

colofon

tekst: Cyclus **lay-out:** Studio Steenberg Bno
foto's: A.J.N. van Kleinwee en Studio Steenberg Bno **uitgave:** Cyclus en gemeente Gouda

Natuurbeleving in uw tuin

Dit is een boekje uit de serie over groenwandelingen in Gouda. In dit boekje hebben we het over een wandeling die wel heel dicht bij huis is, namelijk in uw eigen tuin.

Als u bij de inrichting van uw tuin de in onze streek levende planten en dieren meer levenskans geeft, zult u merken dat uw tuin een stukje 'natuur' wordt. Het bezoek van vogels, vlinders, kikkers en egels verlevendigt uw tuin, die u daardoor veel tuinplezier zal bieden.

In deze brochure geven we u suggesties en tips om van uw tuin een plek te maken, waar planten en dieren zich thuis voelen. Zo kunt u dichtbij genieten van wat de natuur ons te bieden heeft.

1e druk 2001

Geheel gewijzigde versie: november 2006

Geheel gewijzigde versie: maart 2012

De natuurvriendelijke tuin 6

inhoud

Tuinieren is genieten van je eigen natuur 4

Zomerklokje (stinsenplanten) 8

De natuurvriendelijke tuin 6

Grote egelskop (waterplanten) 9

Plantenlijst voor de natuurvriendelijke tuin 8

Hemelsleutel (vlinderplanten) 11

Tuinieren is genieten van je eigen natuur

In een natuurvriendelijke tuin geniet je dubbel, want daar beleef je elke dag van het jaar hoe dankbaar de natuur jouw stukje van de aarde uitbuit. In de lente hoor je opgroeiende mereltjes elke dag harder piepen in hun nest in de heg. In de zomerzon dwarrelen vlinders om de vlinderstruik en in de herfst komt de egel zich rond eten. Als het vriest komen vogels van ver weg de laatste bessen uit de vuurdoorn pikken. En als ineens, de eerste zachte dag van het jaar, op alle dorre bladeren lieveheersbeestjes zitten te zonnen, dan weet je dat de lente er weer aan komt.

Hoe maak je de tuin natuurvriendelijk?

Daar hoeft je eigenlijk niet eens veel voor te doen. Liever moet je dingen laten. Niet alles betegelen en aftimmeren. De aarde bedekt laten met begroeiing of de natuurlijke strooisellaag zoals bladeren, dat is beter voor bodemleven en grondstructuur. Niet te gauw schoffelen, wacht eens af wat er spontaan opkomt! Paardebloemen, klavers, boterbloemen mogen bést in het grasveld. Laat afgevallen blad maar liggen tussen de planten, laat dorre stengels en bloeischermen 's winters staan. Vogels scharrelen er graag tussen en er schuilen diertjes die onmisbaar zijn voor de kringloop en het natuurlijk evenwicht in de tuin.

Wat je wél kunt doen

De natuur een goede basis geven door te zorgen voor variatie in de ondergrond. Bijvoorbeeld: een zonnige heuvel gesteund door een stapelmuurtje. Een vijver met daarnaast een drassige plek. Een takkenhoop als schuilplaats voor de egel. En dan: planten daar neerzetten waar ze van nature thuishoren. Dus bosplanten in de schaduw, moerasplanten in de nattigheid, zon-aanbidders op een warme helling. Als planten naar hun zin staan, blijven ze gezond zonder

kunstmest of gif. Luizen, slakken en andere plaagbeestjes worden kort gehouden door jagers (vogels, egels, padden) die in een rijk begroeide tuin graag hun intrek nemen.

Het leven in de tuin

Vogels hebben bomen en dicht struikgewas nodig om te schuilen en te nestelen. Ook een dichtbegroeide gevel kan daarvoor dienst doen. Je kunt vogels verwennen met een voedertafel, maar beter is het als hun eten gewoon in de tuin zelf groeit. Bessen, rozenbottels, zaden: ze komen er in zwermen op af. Vlinders en hommels laten een tuin gonzen van genoeg. Deze leuke insecten hebben nectar en stuifmeel nodig. Dat vinden ze vooral in ongekunstelde planten met 'enkele' bloemen. De gewone inheemse soorten, waarvan u overal in Gouda zaad kunt verzamelen, zijn prima. Precies afgestemd op de dierenwereld. Kies in de tuincentra planten met de aanprijzing 'vlinder- of bijenplant'. Gebruik hier de plantenlijst voor.

Kikkers en salamanders kunnen in een tuinvijver overwinteren als die minstens 75 cm diep is. Een egeltrapje of ondiepe begroeide randen maken

een vijver diervriendelijker. Dieren kunnen er dan makkelijk in en uit en vogels kunnen baden. Watervlooiën en zuurstofplanten houden een vijver ook zonder filterpomp glashelder.

Materialen

Verharding: in de natuurlijke tuin zo weinig mogelijk verharding gebruiken. In kleinschalige, 'open' verharding zakt regenwater beter weg, dus liever klinkers dan grote tegels. Voor niet intensief gebruikte paden is het leuk houtsnippers te gebruiken waarop mooie paddestoeltjes gaan groeien.

Erfafscheiding

De mogelijkheden in volgorde van natuurvriendelijkheid:

- Een los groeiende, gemengde haag van inheemse besdragende struiken. Dichte stekelstruiken weren indringers en honden!
- Een geknipte haag van één, liefst inheemse, soort zoals haagbeuk of liguster.
- Klimop tegen een hek of schutting van milieuvriendelijk materiaal.
- Schutting van onbehandeld Europees hardhout (robinia of kastanje). De palen gaan op stalen paalvoeten langer mee. Gebruik geen giftig geïmpregneerd hout!

De natuurvriendelijke tuin

Gevelbegroeiing maakt de stad minder stenig.
Vogels kunnen erin schuilen en nestelen.

Zet eens wat planten (in een bak)
op uw balkon of carport.

Knotbomen kun je goed op maat houden.
Een knotwilg levert materiaal voor vlechtwerk,
een (knot)els trekt veel vogels aan.

Water trekt veel dieren aan,
zoals vogels, amfibieën en libellen.

Iets minder en hoger maaien
geeft al snel meer bloemetjes
in het gras, bijvoorbeeld
madeliefjes.

Huislook, vetkruid en muurpeper
groeien op dakgrind.

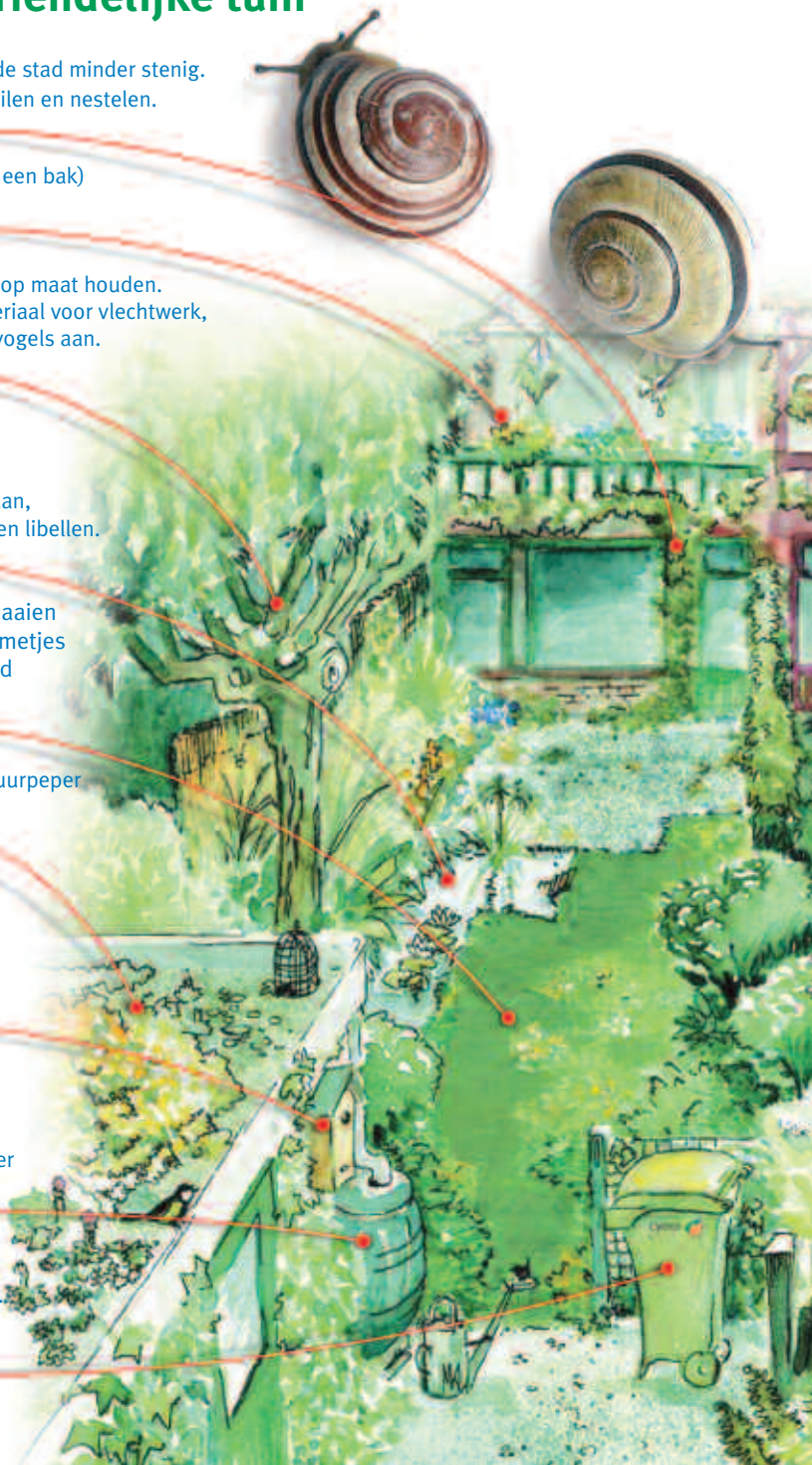

Nestkast uit de regen en
niet in de volle zon.

Regenton: altijd gietwater
op temperatuur.

Containers uit het zicht
achter hekje met klimop.
Of een vlechtmat van
wilgentenen.

In open verharding zakt regenwater goed weg.

Een bladverliezende haag zoals haagbeuk laat de voorjaarszon binnen.

Vogelbad voor spetterend plezier!

Stammetjes houden houtsnippers op de paden.

Sierappeltjes, rozenbottels, bessen: fijn voor vogels.

Op een stapelmuur groeien muurplanten.

Vlinders lok je met een vlinderstruik.

Op een oude boomstronk gaan mooie paddestoelen groeien. Gaten zijn heel geschikt voor insecten.

Takkenhoop als schuilplaats voor de egel die slakken opeet.

In de composthoop verandert tuinafval in geurige bosgrond.

Plantenlijst voor een natuurvriendelijke tuin

De meeste tuinboeken maken het er vaak niet makkelijk op om een goede keus te maken in de vele plantensoorten. Voor de verschillende onderdelen in de tuin hebben we voor u een selectie gemaakt van planten die hier in de streek goed willen groeien. Per plant kunt u in één oogopslag de kleur en de bijzonderheden van de plant zien.

verwilderde bolgewassen (stinzplanten)

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
daslook	Allium ursinum	wit	uiengeur
sneeuwkllokje	Galanthus nivalis	wit	
winterakoniet	Eranthis hyemalis	geel	
lenteklokje	Leucojum vernum	wit	
zomerklokje	Leucojum aestivum	wit	vochtige groeiplek
boerenkrokus	Crocus tommasinianus	licht paars	stuifmeel voor hommels en bijen
wilde narcis	Narcissus	licht geel met donker	
	Pseudonarcissus	gele trompet	
kievitsbloem	Fritillaria meleagris	puperood/wit	vochtige groeiplek
gevekte aronskelk	Arum maculatum	groengeel, donkerkolf	blad voor de winter boven de grond
blauwe druif	Muscari botryoides	blauw	
bosanemoon	Anemone nemerosa	wit	bloem draait met de zon mee
voorjaarshelmbloem	Corydalis solida	licht paars	zaden verspreid door mieren

stinzplanten - bessen van gevekte aronskelk

 lage vaste planten - blauwe druif en gevlekte dovenetel

 waterplanten - zwanebloem

 lage vaste planten voor onder bomen en struiken

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
gevekt longkruid	Pulmonaria officinalis	roze/blauw	bloeit vroeg, trekt hommels en bijen
gevekte dovenetel	Lamium maculatum	paars	trekt hommels
gele dovenetel	Lamium galeobdolon	geel	trekt hommels
kruiwendel	Ajuga reptans	paars/blauwe aartjes	houdt 's winters blad, trekt hommels
lieve vrouwebedstro	Galium odorata	wit, geurend	blad wordt in thee en meiwijn gebruikt
maarts viooltje	Viola odorata	paars	zoete geur
maagdenpalm	Vinca minor	paars	groenblijvend
lelietje der dalen	Convallaria majalis	wit	geurend, kan woekeren

 waterplanten

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
pijlkruid	Sagittaria sagittifolia	wit	opvallend blad
grote waterweegbree	Alisma plantago aquatica	wit/licht roze	
zwanebloem	Butomus umbellatus	paars/roze	bijzondere waterplant
grote egelskop	Sparganium erectum	geel/wit	
grote lisdodde	Typha latifolia	geel/groen	opvallende bruine vruchten
witte waterlelie	Nymphaea alba	wit	niet voor kleine vijvers
gedoord hoornblad	Ceratophyllum demersum		zuurstof plant
brede waterpest	Elodea canadensis		zuurstof plant

 moerasplant - watermunt

 inheemse bomen - zwarte els

moerasplanten

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
dotterbloem	Caltha palustris	dooiergeel	voorjaarsbloeier
moerasspirea	Filipendula ulmaria	wit	sterke geur
gewone kattestaart	Lythrum salicaria	paars/purperrood	in pot zetten bij folievijver (wortels)
moeraswederik	Lysimachia vulgaris	geel	
moerasvergeet-mij-nietje	Myosotis palustris	licht blauw	
watermunt	Mentha aquatica	paars	pepermunt geur, lokt vlinders
gele lis	Iris pseudacorus	geel	opvallende zaaddozen
veenpluis	Eriophorum angustifolium	geel	witte vruchtpluizen
groot hoefblad	Petasitis hybridus	licht roze	wortelstok houdt slappe oever vast

inheemse bomen

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
lijsterbes	Sorbus aucuparia	opvallende oranje bessen	bessen trekken vogels aan
eenstijlige meidoorn	Crataegus monogyna	rode bessen	verdraagt snoei, boom voor de vogeltuin
mispel	Mespilus germanica	grote witte bloemen	
zwarte els	Alnus glutinosa		zaden waardevol voor vogels
zachte berk	Betula pubescens		voor natte veengronden
spaanse aak/veldesdoorn	Acer campestre		verdraagt snoei

 inheemse struiken - gelderse roos

 klim- en leiplanten - bosrank

inheemse struiken

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
gagel	Myrica gale		zure natte grond, heerlijke geur
krenteboompje	Amelanchier lamarckii	wit	prachtige herfstkleuren
wilde liguster	Ligustrum vulgare	wit	langs randen en afscheidingen
klimop	Hedera helix		als bodembedekker
gewone vlier	Sambucus nigra	roomwit	bessen trekken vogels aan
sporkehout/vuilboom	Frangula alnus		waardplant citroenvlinder, arme grond

klim- en leiplanten

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
wilde bosrank	Clematis vitalba	roomwit	fors groeiende slingerplant
wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum	geurende bloemen	trekt nachtvlinders
vuurdoorn	Pyracantha coccinea	oranje bessen	broedplek voor vogels
klimop	Hedera helix	winterbloeier	groenblijvend

vlinderplanten

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
vlinderstruik	Buddleia davidii	verschillende kleuren	
herfstaster	Aster novi-belgii	paars	
vlambloem	Phlox paniculata	verschillende kleuren	kolibrievlinder
kogeldistel	Echinops spec	paars	
hemelsteutel	Sedum spectabile	purper	laatbloeier
lavendel	Lavendula angustifolia		heerlijke geur

 bosplanten - ruigklokje

 zonnige plek - knooppkruid

planten langs randen (bosplanten)

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
dagkoekoeksbloem	Silene dioica	roze	zaait zich makkelijk uit
stinkende gouwe	Chelidonium majus	geel	mieren verspreiden de zaden
donkere ooievaarsbek	Geranium phaeum	bloedrood	
vingerhoedskruid	Digitalis purpurea	purper, wit	bloemen worden bezocht door hommels
ruig klokje	Campanula trachelium	blauw	zaait zich makkelijk uit

planten voor een zonnige plek

nederlandse naam	latijnse naam	bloemkleur/vruchten	bijzonderheden
adderwortel	Polygonum bistorta	licht roze	vochtige plek
wilde akelei	Aquilegia vulgaris	donker blauw	
gevleugeld hertshooi	Hypericum tetrapterum	geel	
wilde kaardebol	Dipsacus fullonum	paars	droogbloem, trekt vogels (putter)
wilde marjolein	Origanum vulgare	lila	trekt vlinders en bijen
gewoon knooppkruid	Centaurea pratensis	paars	trekt veel insecten aan
kranssalie	Salvia verticillata	geel	
gewone teunisbloem	Oenothera biennis	geel	avondbloeier, trekt nachtvlinders

Dit boekje is een onderdeel van een reeks van uitgaven over de vele mooie groenplekjes en hun flora en fauna in Gouda. Deze boekjes zijn o.a. te verkrijgen bij het **Infocentrum Heempad (Inloopmiddag elke eerste woensdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur. Het Heempad bevindt zich tussen de Bloemendaalseweg en de Ridder van Catsweg)** of bij Cyclus.

Cyclus

Cyclus is gespecialiseerd op het gebied van het beheer van de openbare ruimte en afvalbeheer. Cyclus werkt in opdracht van overheden en bedrijven aan een schone, hele en veilige leefomgeving.

Bezoekadres:
Goudkade 23, Gouda

Telefoonnummer:
0182-547500

Voor meer informatie:
www.cyclusnv.nl

Dit is een uitgave van:

Enkele andere uitgaven zijn:

- › Wandeling op het Goudse Heempad (1)
- › Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad (2)
- › Natuurvriendelijk tuinieren (3)
- › Excursies in de Goudse groengebieden (4)
- › Natuurwandeling door het Steinse Groen (5)
- › De huiswaluw, gierwaluw en vleermuis in Gouda (6)
- › Groenwandeling door Bloemendaal (7)
- › Goudse muurplanten (8)
- › Groene wal (9)
- › Ringslang (10)
- › Inloopmiddag Infocentrum Heempad (11)
- › Acht wandelingen door ecologische groengebieden in Gouda (12)